

Люба Сплиткова-Касърова

„Двуотечествена патриотка, която има едно отечество при Марица и друго при Вълтава“

(проф. В. Вендиш)

жена, чувстваща и преживяваща цялата съвременна, изненадваща и рушителна световна действителност... това не е само домашна българска поезия, но сериозна вълнуваща славянска мелодия, произхождаща от чист чешки извор“. (Йозеф Пата)

Чужденците, живели сред българския народ и включили се в изграждането на новата българска държава на Балканите или си тръгват скоро след като са пристигнали, или приемат България за своя втора родина и те и техните семейства остават завинаги свързани с нея.

Такава е съдбата и на семейството на Люба Касърова.

Баща и е известният чешки учител по математика и немски език Франтишек Сплитек, а майка и Корнелия Волковская е преподавателка по френски език.

Люба (Либуше) се ражда на 2 януари 1884 г. в Солун, където отиват на работа нейните родители, повлияни от изпълнените с любов и грижа разкази на Царевна Миладинова, дъщеря на Димитър Миладинов, за положението на българите от Македония, останали в пределите на Турция. Поетесата има по-малки брат и сестра: Владимир и Олга. Въпреки че бащата е католик, децата са кръстени в Православната българска църква

и се възпитават в духа на любов към тяхното отечество България.

Това дете, в което тече кръвта на два славянски народа и отраства между трети, се оформя като интересна личност, която се отдава на изкуството и се превръща в своеобразен мост между българската и чешката литература и култура. Това и дава типичното в нейния светоглед и чувствеността, които носи в себе си. Тя преживява наследствеността на кръвта си, даровете и опасностите за трите земи, тяхната съдба е и нейна, чак до кончината и на 2 февруари 1946 г.

Ала виновна ли съм аз, че крия в душата си кръстосани съдби на неспокойното славянско племе?

„Автобиография“
(Птицата Феникс, 1933)

След Солун семейството се мести за кратко в София и Габрово, а след това се установява в Пловдив. През 1901 г. Люба отива да учи пиано в Консерваторията в Прага. Обучава се при Карл Хофмайстер и при Йозефина Напръсткова. Успоредно с това тя е и извънредна студентка в Карловия университет и посещава лекции по чешки език.

В Прага живее у писателката Анешка Чермакова-Слукова, племенница на писателката Каролина Светла, в къщата „При каменната маса“ (Ječnéulici550/1 (Karlovonám 35) Praha 2 NovéMěsto. Настанена е в стаята, където К. Светла е живяла и творила до края на живота си.

По време на престоя си там младата Люба се запознава с редица чешки и словашки интелектуалци. Интересен спомен за пребиваването в Прага на Люба Касърова оставя нейната приятелка, писателката, Хелена, Малиржова: „В Прага се появи млада девойка на име Люба Сплиткова... Със своята външност и светещ жар на неспокойно същество, с южен ритъм на движенията, музикален чар на гласа и с влажна светлина в погледа, тя раздвижи художествените среди на тогавашна Прага“. При

Поетесата, преводачката и общественичката Люба Касърова е оставила дълбока диря в българския културен и поетичен живот. В изследванията на българската лирика, излязла изпод перото на нежния пол, и до днес нейното име се поставя редом до тези на Мара Белчева, Дора Габе и Елисавета Багряна.

„Докато Дора Габе е заела първо място в поезията за деца, Елисавета Багряна увлича със своя стихуен български инстинкт..., а необуздатата Яна Язова търси тегърва своето истинско определение, то Люба Касърова се открива със своята женственост като нежно чувстваща любовница и едновременно

организираните изложби и вечеринки тя танцува и пее. На една от тях присъства композиторът Густав Шарпантие, който е очарован от гласа и. Той записва на грамофонни плочи изпълнени от Касърова словашки песни. По пътя му към Париж плочите са загубени. В същото време писателят Франтишек Кс. Свобода публикува разказа си „Събуденото тигърче“, за вдъхновителка на който е сочена българката. Нейната красота пленява и млад художник, който дори напуска Прага, за да е далеч от „невинната и нежна мъчителка“. Тази любов е описана в „Ивов роман“ на Антонин Сова, с когото българката е близка приятелка. Х. Миларжова пише по този повод: „Люба не беше съблазнителка... сърцето и беше детски чисто, а чувствата и се увличаха само от музиката и от очарователната младост“.

Климатът в Прага не понася на Люба и тя се завръща в България. Постъпва като учителка по литература в Пловдивската гимназия. Там тя посещава и помага в кръжока на Вела Благоева, съпругата на Димитър Благоев. През 1906 г. се омъжва за адвоката д-р Христо Касърв, който е запленил от нейния естествен женски чар и духовно излъчване. Ражда им се една дъщеря – Людмила. В началото младата съпруга и майка е погълната от грижите за семейството си. Но постепенно мирът им е нарушен от шума на бойните оръжия, дрънкащи по фронтовете

на Балканските войни и Първата световна война.

През 1920 г. семейство Касърви се премества в София. В столицата Люба влиза още по-дълбоко в литературните среди. Тук тя добива смелост да започне да печата свои оригинални стихове в списанията „Хиперион“, „Завети“, „Вестник на жената“ и др. Но тук е и мястото, където Касърва още повече активизира своята обществена дейност. Тя, както по-късно ще напише Й. Пата, „се постави в служба на българо-чехословашкото сътрудничество, защото не желае да е самолям зрител, стоящ настрана“. Щом пристига в София, поетесата се включва в създаденото през 1918 г. дружество „Българо-чехословашка взаимност“ и през 1922 г. тя е избрана за секретар. Председател е проф. Васил Златарски. Тя е редактор на едноименния орган на дружеството, излизало през 1925 и 1926. Към Дружеството Касърва изнася редица сказки: представя чешките писатели Елишка Краснохорска, Божена Немцова, Каролина Светла, Франтишек Шелда, композиторите Бедржих Сметана, Леош Яначек, президента Т. Г. Масарик и неговата съпруга Шарлота Масарикова, чехословашката природа и изкуство. Някои от тези сказки след това излизат на страниците на „Хиперион“, „Българска мисъл“, „Литературен глас“ и др. При своите посещения в Прага Касърва също

Европо!

*Европо, ти безумно разбунтувана,
предателко, плачи над твоите беди!
Лъжи с името на правдата забулени
вилнеят с ярост в твоите гърди.*

*Един народ добър е сложен днес
на кладата – наречена световен мир.
И няма във света глас доблестен
да спре насието и го защити.*

*Европо, продажна хищница,
над съвестта човешка слагаш пак
петно и ново отмъщение расте!
Един народ добър днес плаща твоя грях.*

Наистина възкръсна

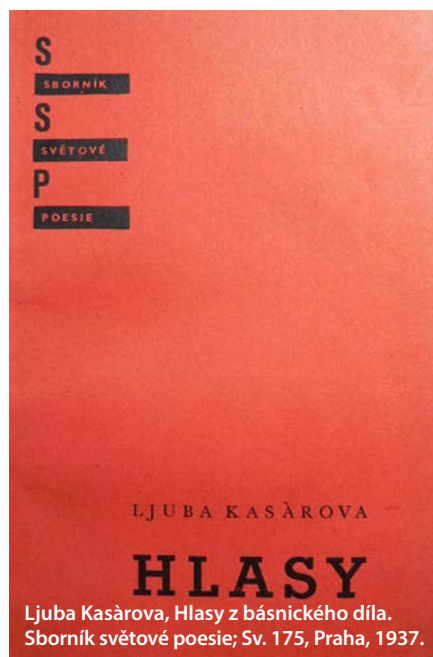
*Разнаха те като Христа,
Земя ти наша.
И пред очите на света
на мъките Христови Те обрекоха.
Изпълниха присъда страшна
и гази те като роб...*

*И то – в дрезгавината херувимите летят
и носят радостната вест.
Земя Ти наша, от радост Ти захълца,
преляла беше твоята чаша...*

*Разсъмна се
прародината свята
наистина възкръсна.*

Първи българи, наградени с чехословашки ордени.
От ляво на дясно 1 ред: Л. Касърва, В. Крупка
(управляващ легацията), В. Атанасов; 2 ред: А. Протич,
проф. С. Баламезов, проф. В. Златарски, С. Вълнарв.
(Снимка в легацията в София, 15.04.1927 г.)

изнася сказки, с които там популяризира българското културно и историческо наследство. Стъпка в посока на опознаването на двата народа е организираната от дружеството екскурзия до Чехословакия през 1923 г. Голямо значение придават организаторите, между които основна роля играе Л. Касърова. В своята сказка, посветена на екскурзията – прекрасна „словесна снимка“ (Касърова, Л. *Впечатления от Чехословакия*. – Българо-чехословашка взаимност. 1925, № 2, с. 19; № 3-4, с. 11-18) – тя подчертава, че образът на България по това време не е в особено добра светлина. Към онзи момент допълнителен негативизъм прибавя и убийството на Райко Даскалов в Прага (26 август 1923 г.).

Членовете на „Българо-чехословашката взаимност“ посредством личните си контакти предприемат действия за изчистването на образа на България. Резултатите надхвърлят очакванията им. Като най-важен от Дружеството се отчита, образувалия се временен дамски комитет, с председателка Христина Морфова, на срещата на водените от Л. Касърова жени с представителки на чешкия елит и политически среди. Наистина дружеството „Чехословашко-българска взаимност“ в Прага се организира през 1924 г., чийто първи председател е художникът Алфонс Муха, чиято съпруга Мария (Марушка) е родена в Пловдив.

В началото на Втората световна

война поетесата се разкъсва между мъката от съдбата, сполетяла чешкия народ след събитията в Мюнхен, и радостта от връщането на Южна Добруджа в пределите на България. Тези чувства са изразени в поредица от стихове, публикувани в периодичния печат („Европо!“, „Наистина възкръсна“).

Друга голяма заслуга на българката с чешко-руски корени в областта на двустранното опознаване и за популяризирането на чехословашката култура са направените преводи на творби на едни от най-известните чешки писатели и поети: Елишка Краснохорска, Божена Немцова, Каролина Светла, Франтишек Шелда, Антонин Сова, Ян Махар, Отокар Фишер, Йозеф Хора, Ева Врџхлицка и др. Като заключение ще посоча единствено следния факт, че за цялостната си дейност и роля в българо-чехословашката взаимност Люба Сплиткова-Касърова получава на 17 януари 1927 г. официално признание с присъждането и на чехословашкия орден „Белия лъв“, II степен за заслуги към държавата. Тя е сред първите шестима българи, получили чехословашко държавно отличие.

**д-р Любомила Соленкова, гл. ас.
в Института за исторически
изследвания – БАН**

Материалът е подготвен въз основа на материали от ЦДА в България, НА-БАН, Archiv hlavního města Prahy, PNP – Literární archiv, както и публикации в ежедневния и научния печат в България и Чехия.

Люба Сплитекова Касърова,

българска поетеса, е родена на 31.05. 1887 г. в град Солун. в семейството на професор Франтишек Сплитек – чех, преселник в България от 1883 г. Завършва гимназия в Пловдив. Учи в Пражката музикална академия и във Философския факултет на Карловия университет в Прага. След връщането си в България популяризира чешката литература и култура – секретар е на Софийската чешка-българска взаимност, редактира списанието на дружеството, изнася лекции, свързва се с чешки женски дружества, превежда творби на Божена Немцова, Каролина Светла, Елишка Краснохорска, Ф. Шалда, Карел Чапек. Публикува в списание „Хиперион“, „Завети“, „Мисъл“, в „Литературен глас“, „Вестник на жената“, „Развигор“, „Славянска беседа“. Автор е на поетичните книги „Люлякови люлки“ (1930), „В съня на новороденото“ (1932), „Птицата Феникс“ (1933), „Гласове“ (1937) и „Какво ми нашепва музиката“ (1941), „Слънчев кръг“ (1996). Член на СБП. Носител на чешко отличие на Женския орден на белия лъв (1937). Умира на 06.02. 1946 г. в град София.

Люба Касърова, портрет от Васил Стоилов.

Люба Касърова и Хелена Малиржова, Подебради, 1937 г.

*Poděbrady Helena Malinova
1937. leto Lyuba Kasarova*

Снежинки

*Покой – полето побеляло,
ни звук, ни стон, ни следи...
Сред вледените корали
духът на спомена трепти.*

*Летят, летят снежинки бели
във дишащите хлад тъми...
Дали с ръка ще ме погалиш
и спомниш жертвения миг?*

*Играйте вий, снежинки бели,
в нощта на моя свят копнеж,
преди да литнат мрачни хали
и вцепени сърцето скреж.*

сп. „Илюстрация светлина“, г. 41, кн. 6–7, 1933 г.